

сучасні реалії та міжнародній досвід: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. м. Тернопіль. Тернопільський національний економічний університет. 5-6 квітня 2019 р. Тернопіль: Економічна думка. 2019. Том 1. С. 55-62.

3. Кравчук М. В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-є вид., змін. й доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 524 с.
4. Методичні рекомендації для шкіл і закладів культури до 100-річчя Гетьманату Павла Скоропадського. URL: <http://www.memory.gov.ua/methodicmaterial/metodichni-rekomendatsii-dlya-shkil-i-zakladiv-kulturi-do-100-richchya-getmanatu-pa> (дата звернення 07.05.2019)
5. Мироненко О. М. Законодавча процедура та законодавчі інституції в Українській Державі. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Zakonodavcha_procedura_ta_instytucii_v_ukr_derzh (дата звернення 07.05.2019)
6. Пиріг Р. Я. Діяльність урядів гетьманату Павла Скоропадського: персональний вимір. К.: Інститут історії України НАН України, 2016. 518 с.
7. Пиріг Р. Я. Гетьманат Павла Скоропадського: особливості законотворення (квітень-грудень 1918 р.). Архіви України. 2010. №1 (267). С. 76-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ay_2010_1_4 (дата звернення 07.05.2019)
8. Пінак Є., Чмир М. Військо Української революції 1917-1921 років. Харків: Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля". 2017. 432 с.

Барнич В.

*студентка І курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: д.і.н, професор кафедри теорії
та історії держави і права ТНЕУ Грубінко А.В.*

ІСТОРИЧНІ ТА КАНОНІЧНІ ПІДСТАВИ НАДАННЯ ТОМОСУ ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ УКРАЇНИ

Томос – це унікальний церковний документ, указ. Випускають його, коли головна церква хоче надати фактичну незалежність – автокефалію. Зрідка Томос видають з питань, які стосуються положень християнського віровчення, найчастіше він стосується церковного устрою.

Ще у 2005 р. під час офіційної зустрічі делегації Вселенського патріархату з Президентом України В. Ющенком (24 березня 2005 р.), голова делегації архієпископ Скопельський Всеволод (Майданський) передав послання патріархату з проханням незалежності від Москви: «Материнська Церква, Константинопольський Патріархат, вважає, що її донька — Московський Патріархат — має ту канонічну територію, яка існувала в неї до 1686 року. Підпорядкування Київської Митрополії Московській Церкві було здійснено Патріархом Діонісієм без згоди та затвердження Святим і Священним Синодом Великої Церкви Христової». У 2018 р. президент України Петро Порошенко знову звернувся з проханням до Константинопольського патріарха про надання автокефалії Українській церкві, яке підтримала і Верховна Рада України. Паралельно єпископат Київського патріархату підписав звернення до

того ж Вселенського патріарха Варфоломея з проханням надати Томос про автокефалію Православної церкви в Україні. Подібне прохання підписав також єпископат Української автокефальної православної церкви. На їх думку, це привело б до переборення існуючого церковного поділу в Україні, до утвердження єдиної Помісної Православної церкви. Проте Московський патріархат, якому належить Українська православна церква МП, не бачить основ для визнання «іншої української церкви», оскільки, як вони вважають, це є несумісним з церковними канонами [1].

Надання незалежного від Москви статусу Українській православній церкві постало ще у 1918 р. після проголошення Української народної республіки. 20 (7) січня 1918-го урочистим богослужінням у Св. Софії у Києві розпочала роботу перша сесія Всеукраїнського православного церковного собору. Його скликали з метою визначення канонічного статусу та українізації церкви у межах України. Загалом Собор відбув три сесії до грудня 1918 р. Між прихильниками автокефалії і єдиної Російської церкви точилася гостра боротьба, подекуди – з використанням силової боротьби («боїв без правил»).

Для прикладу, у цей самий час проти зверхності Москви виступила грузинська православна церква. Будучи автокефальною майже півтора тисячоліття (487-1811 рр.) до інкорпорації РПЦ, грузинська церква жорстко опиралася русифікації. Ще з початку ХХ ст. звіти про церковні справи там засвідчували активізацію руху за відновлення автокефалії. У березні 1917 р. Грузинська церква автокефалію оголосила, а восени обрала свого предстоятеля – католікоса Киріона II (Киріона Садзагелова). Подібне робила і Православна церква Словенії, яка п'ятдесят років зверталась до Вселенського патріарха про надання їй незалежності від Москви і таки її отримала.. В Україні ситуація виявилася набагато складнішою. Вітаючи Українську Центральну Раду як свій національний парламент, українські організації по всій Росії вимагали від неї обстоювати «автокефальну церкву в автономній Україні». Аналогічні вимоги висували з'їзди духовенства і мирян, що прокотилися українськими єпархіями навесні-влітку 1917-го. З боку відповідності церковним канонам ця вимога була абсолютно правомірною. Так, 38-е правило Св. Отців, прийняте на V – VI Вселенському соборі у Константинополі (691-692 рр.) встановлює: «Якщо царською владою збудоване, або колись буде побудоване нове місто, то адміністративним та земельним розподілом нехай відповідає розподіл церковних справ». Цим же правилом керувалися й у стосунках між православними державами.

Окрім відновлення державності, існували й інші канонічні та церковно-історичні підстави для виходу українських єпархій з-під юрисдикції РПЦ. Перебуваючи у складі Константинопольського патріархату на правах окремої церкви (988 – 1686 рр.), Київська митрополія *de facto* була самостійною. До підпорядкування Московському патріарху Київська церква мала власні чинопослідування, свята, піснеспіви, культову архітектуру, богословську і богослужбову літературу, монастирі, видавничі та освітні заклади. Київські митрополити мали право мироваріння. Їм, як екзархам Вселенського патріарха, підпорядковувалися православні єпархії поза межами Російської імперії: у Речі Посполитій, в Австрійській Галичині та Закарпатті. Київські митрополити були священноархімандритами (очільниками) однієї з найбільших святинь у православному світі – Києво-Печерської Лаври з

великою кількістю канонізованих до 1686 р. святих, прославлених нетлінням мощів.

Все це, за умови незалежності України, спільного волевиявлення духовенства і мирян українських єпархій РПЦ, підтриманого державною владою, сприяло б незалеженню Української церкви від Російської ПЦ. Зокрема, межі українських єпархій відповідали тогочасному адміністративно-територіальному губернському поділу, тобто станом на 1917-й рік їх було дев'ять: Київська, Харківська, Полтавська, Чернігівська, Катеринославська, Волинська (кафедральне місто Житомир), Подільська (Кам'янець), Одесько-Херсонська (Одеса), Таврійська (Симферопіль, входили Крим та материкові повіти Таврійської губернії). Межі єпархій збігалися з кордонами відповідних губерній [2].

Але політичний бік справи був негативним для України. У світському і в церковному середовищі Петроград робив усе можливе, аби утримати Україну у складі Росії і таким чином зберегти єдність останньої. Вирішення питання української автономії відклали до скликання Всеросійського собору, а останній апелював до рішення новообраного Всеросійського патріарха Тихона (висвятили 4 грудня (21 листопада) 1917-го). На початку 1918 року в Києві було скликано Всеукраїнський Церковний Собор, який виступив за створення незалежної від Москви української церкви. Однак, 19 січня робота Собору перервалася через наступ більшовиків на Київ. Фактично, саме більшовики сприяли тому, що автокефалію Української церкви на той час не було отримано. Пізніше митрополит Антоній (Храповицький) іронічно зауважив з цього приводу: «Совсем была бы беда, да вот, слава Богу, большевички выручили!».

Зі встановленням в Україні влади гетьмана Скоропадського та прагненням домогтися автокефалії для Української Церкви, його зусилля знову наштовхнулися на спротив єпископів-росіян. Замість автокефалії єпископи погодились на обмежену автономію від Московського патріархату. [3]

Взагалі Історично Українська Православна Церква від Хрещення Русі-України була Митрополією Константинопольського Патріархату.

У 1299 р. митрополит Максим переніс митрополічу столицю до Володимира-на-Клязьмі. З того часу й до 1461 року митрополити, що жили у Володимирі, мали титул «Київські та всієї Русі». З 1352 року кафедра митрополита переноситься до Москви. 1448 року від Київської Митрополії відокремилася Московська єпархія. Лише за 141 рік (1589 року) вона отримала визнання Константинопольського Патріархату.

За свідченням грецьких істориків, 1684 року (за часів лівобережного гетьмана Івана Самойловича) Московська Патріархія звернулася до Константинопольського патріарха Якова з проханням підпорядкувати їй Київську Митрополію (тобто отримати право рукоположення Київських митрополитів), але отримала відмову. Це не завадило таємно висвятити в Москві у сан Київського митрополита єпископа Гедеона Святополк-Четвертинського. 1686 року Константинопольський Патріарх Діонісій погодився на підпорядкування Московській Патріархії Української Церкви, але вже за рік (1687) саме за це його було засуджено на Царгородському патріаршому соборі та позбавлено сану, а підпорядкування визнано актом хабарництва та скасовано. У 1689 р. встановлено

заборону Києво-Печерській лаврі друкувати будь-які книжки без дозволу Московського патріарха. Наступного 1690 р. Московський собор піддав анафемі «киевские новые книги», тобто книжки Петра Могили, Кирила Старовцького, Лазаря Барановича, Антона Радивиловського, Єпіфанія Славинецького та інших, написані тодішньою українською літературною мовою. У 1693 р. впроваджено нову заборону Московського патріарха на ввезення до Москви українських книжок [4].

Історичні події та становище України в ті часи не дали змогу Українській Православній Церкві набути адміністративної самостійності від Російської Православної Церкви, хоча у 1924 р. ухвалено декрет (томос) Вселенської Патріархії, підписаний патріархом Григорієм VII та 12 митрополитами про неканоничність передачі Київської Митрополії Москві.

Ухвалою Архієрейського Собору РПЦ 25-27 жовтня 1990 року, у відповідь на звернення українського єпископату до Святішого Патріарха Московського і всієї Русі Алексія II і всього єпископату РПЦ, за Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Філарета (саме такий титул було надано Митрополитові України 1990 року), Українській Православній Церкві було надано незалежність і самостійність в урядуванні та права тільки автономії. У 1992 року Митрополита Київського і всієї України Філарета (Денисенка) Архієрейський Собор УПЦ (за його відсутності) усунув з посади і обрав нового предстоятеля УПЦ (МП) – Володимира (Сабодана), що був на той час митрополитом Ростовським і Новочеркаським (РПЦ). А у 1997 року за поданням єпископату УПЦ (МП) Архієрейський Собор РПЦ видав «Акт про відлучення від Церкви монаха Філарета (Денисенка)» (сану митрополита його було позбавлено 1992 року) за «розкольницьку діяльність».

Щодо Української автокефальної православної церкви, то вона була відновлена Всеукраїнською Православною Церковною Радою 5 травня 1920 р. як незалежна помісна церква. 14-30 жовтня 1921 року в Києві відбувся Перший Всеукраїнський Церковний Собор, що підтвердив автокефалію УАПЦ, проголошену Всеукраїнською Православною Церковною Радою 5 травня, відзначив головну засаду: «Українська Православна Церква є автокефальною, ніякому духовному урядові інших Православних Церков не підлегла, і сама порядкує своїм духовним життям за провідництвом Святого Духа.» Протягом 1917–1921 років УАПЦ вже мало понад 1500 парафій і в кожній з них священників, 30 окружних церковних рад, 30 єпископів, в Києві відбувся випуск 300 слухачів теологічних курсів (спочатку були місячні, опісля тримісячні і згодом піврічні богословські курси. Проте Константинопольський патріарх під тиском Російської православної церкви не визнав канонічність УАПЦ. Більшовицькою владою все священство та активних вірних УАПЦ заарештовано, заслано та розстріляно (НКВД протягом 1930-1937 рр.) Напередодні Другої світової війни були ліквідовані майже всі прояви УАПЦ в Україні. У 1942 році Українська автокефальна церква була відновлена, але після Другої світової війни знову заборонена комуністичним режимом. Єпископат і частина духівництва виїхали за кордон, де УАПЦ продовжувала діяти. Подальша діяльність УАПЦ аж до проголошення Україною незалежності, в основному, поєднана з Українською православною церквою у США, Європі та Австралії.

У нелегальному стані перебувала Українська православна церква після війни. Занепад комуністичного режиму дозволив УАПЦ відновити своє легальне існування в Україні. 5-6 червня 1990 року пройшов перший собор УАПЦ в Києві, де затверджено Статут УАПЦ й обрано її главу – Патріарха Мстислава (1898–1993). Після смерті Патріарха Мстислава 7 вересня 1993, Помісний Собор обрав наступника (Патріарха Димитрія (1915–2000) і надав йому титул Патріарха Київського і всієї України. Інtronізований на Патріарха Київського і всієї України 14 жовтня 1993 року.

На Соборі УАПЦ 14-15 вересня 2000 року предстоятелем УАПЦ обраний митрополит Мефодій з титулом високопреосвящений митрополит Тернопільський і Подільський. У 2009 він нагороджений орденом «За заслуги» I ступеня за багатолітню плідну церковну діяльність, утвердження ідеалів духовності, милосердя і злагоди в суспільстві.

24 лютого 2015 року митрополит Мефодій помер. Він заповідав продовжити діалог з єпископатою УПЦ Київського Патріархату та україноцентричною частиною єпископату УПЦ на чолі з митрополитом Олександром (Драбинком) про об'єднання в єдину помісну та канонічно визнану Вселенським Православ'ям Православну Церкву, але не приймати рішень щодо поєднання з іншими православними юрисдикціями в Україні без канонічного благословення Вселенського Патріарха Варфоломія, а вже 27 лютого 2015 року Архисерейський собор обрав Місцєблюстителем престолу УАПЦ Митрополита Львівського, керівника Рівенсько-Волинської і Таврійської єпархій Макарія. 4 червня 2015 року Помісним собором УАПЦ обраний предстоятелем церкви.

Щодо Української Православної церкви Київського патріархату, то вона створена в червні 1992 року внаслідок об'єднання двох церковних груп, що обстоювали незалежність від Російської православної церкви: частини вірних та єпископату УПЦ МП на чолі із Митрополитом Київським і всієї України Філаретом (Денисенком) та Української Автокефальної Православної Церкви. За чисельністю вірян станом на початок другого десятиліття XXI ст. — найбільша в Україні (дані Центра Разумкова та Комнацрелігій), зараз вона є другою за чисельністю парафій та священнослужителів. На сьогодні перебуває у нерегульованому канонічному статусі. Має Екзархат за межами України в Європі, США і Канаді.

Українська Православна Церква Київського Патріархату має все таки намір стати єдиною незалежною від Москви, визнаною Всесвітнім православ'ям, українською помісною автокефальною церквою [5].

Наданню автокефалії українській православній церкві передував собор, на якому утворили нову церкву та обрали предстоятеля. Простим цей процес не був через політизацію та надмірні амбіції окремих церковників.

Останні заяви представників Української православної церкви Київського патріархату (УПЦ КП) свідчать: у церкві упевнені у невідворотності надання автокефалії українській церкві. Так, після Синаксу Вселенського патріарха, що відбувся у Стамбулі з 1 по 3 вересня, прес-секретар УПЦ КП Євстратій Зоря заявив про те, що зараз питання залишилися лише щодо строків отримання так званого Томоса, а не щодо його перспектив загалом. А очільник церкви Філарет навіть назвав конкретні часові прогнози створення в Україні власної

автокефальної церкви. За його словами, це мало відбутися вже до кінця року. [6]

Позитивні прогнози щодо надання томоса звучали і з вуст інших представників світового православ'я. Зокрема, митрополит Гальський Еммануїл зазначив, що у питанні автокефалії для української церкви "назад дороги немає". Про це він заявив після зустрічі Вселенського патріарха Варфоломія з патріархом Російської православної церкви (РПЦ) Кирилом напередодні Синаксу.

Чимало журналістів та фахівців з'ясовували, чи дійсно надання автокефалії є невідворотнім, яку роль у цьому буде відігравати Томос Вселенського патріарха та як виглядатиме нова українська православна церква.

Слово "томос", що має грецьке походження, буквально перекладається як "документ", пояснює професор університету Лос-Анджелеса, архимандрит Української православної церкви, приналежної до Московського патріархату (УПЦ МП), Кирило Говорун. Але у цьому випадку йдеться про Патріарший синодальний томос, що ухвалюється Синодом та підписується Вселенським патріархом. Цей документ має законодавчу силу, зокрема щодо заснування нових церков, визначення їхніх кордонів та повноважень. "Багато православних церков існують саме на основі рішень, прописаних у подібних томосах", - розповідає Говорун.

За його словами, у ХХ сторіччі томоси почали видавати й інші православні церкви. Так, РПЦ у 1970 році надала автокефалію Американській православної церкві, хоча Константинополь досі її не визнає, наполягаючи на своєму праві надавати подібні документи, додає Говорун [7].

Директор Релігійно-інформаційної служби України Тарас Антошевський називає томос своєрідним "паспортом духовної зрілості". Зазвичай, він надається вже автономним чи залежним церковним спільнотам, які певним чином довели здатність брати відповідальність за власну долю у свої руки. Утім, в українських реаліях існує одразу декілька церков: УПЦ МП, що формально є частиною РПЦ і єдиною наразі визнаною світовим православ'ям, УПЦ КП та Українська автокефальна православна церква (УАПЦ), заснована в 1920 році в розпал боротьби за незалежність України після краху Російської імперії. Раніше випадки надання томосів, за словами Антошевського, відрізнялися тим, що церкви, які їх отримували, не були розділеними. З канонічної точки зору, запевняє він, надання томоса лише одній із українських церков було б неправильним кроком. "У Константинополі ж хочуть зробити все максимально канонічно", - зазначає експерт [7].

Тому, переконаний Говорун, для України томос буде надаватися не конкретній церкві, а новій структурі, що буде утворена під час собору, на якому в різних пропорціях будуть представники трьох вищезгаданих церков. "Саме на цьому соборі має бути представленим томос, після чого нова українська православна церква обере предстоятеля і почне функціонувати", - розповідає архимандрит. Без такого єднання, отримання автокефалії в українському випадку буде неможливим.

За словами Антошевського, попередні спроби українських церков домовитися про єднання не демонстрували їхньої готовності до цього кроку. Зараз цей процес також ускладнений політизацією та надмірними амбіціями

окремих осіб, розмірковує експерт. Утім, додає він, говорити про деталі майбутнього собору та конкретний механізм надання автокефалії для нової церкви вкрай важко через брак інформації як з боку Константинопольського патріархату, так і з боку українських церков [6].

9 жовтня у Стамбулі розпочалося триденне засідання Синоду Вселенського патріархату. 10 жовтня на цих зборах церковники слухатимуть звіт посланців патріарха Варфоломія (екзархів), які майже місяць провели в Україні. Екзархи їздили по українських церквах, розмовляли з священниками. Саме за результатами їхнього звіту Україні ймовірно й нададуть дозвіл на створення Єдиної Помісної Церкви.

Показово, що архієпископ Данило Памфілійський із США і єпископ Іларіон Едмонтонський з Канади запевнили спікера Верховної Ради Андрія Парубія, що Вселенський патріарх Варфоломій вже прийняв рішення і Томос в Україні буде.

Після надання Україні Томосу у Києві проведуть об'єднавчий Собор, на якому оголосять про створення нової автокефальної Православної церкви і оберуть її предстоятеля. На думку релігійних експертів, цей Собор може відбутися вже до кінця 2018 року. Православна автокефальна церква та УПЦ Київського патріархату мають самоліквідуватися і долучитися до новоствореного релігійного об'єднання.

А от на створення самої церкви на практиці може піти декілька років – переконані релігієзнавці. Адже далі потрібно буде вирішити питання з розподілом майна, та й Росія продовжуватиме встромляти палиці в колеса [8].

На переконання президента Петра Порошенка, власна церква – атрибут незалежності як держави, так і церкви. Тому, хоч церква в Україні і відділена від держави, але питання це в першу чергу – політичне. Особливо з огляду на те, що Українська Церква з додатком "Московського патріархату", по суті є підрозділом Російської Церкви.

З іншої сторони, як пояснив експерт з релігійних питань, колишній священнослужитель Роман Мельниченко, для людей, які не надто близькі до Церкви, з наданням автокефалії Українській Церкві мало що зміниться. Для більш церковних людей, хто якимось чином послуговується церковними затребами – життя стане простішим. Наприклад, зараз не поодинокі випадки, коли церковнослужителі різних православних конфесій не визнають обряди один одного, вважаючи "не своє" хрещення чи відспівування покійного "не правильним". Після того, як українська церква стане єдиною, канонічною, страх, що якимось "не правильно" похрестив чи поховав – зникне.

Аналітик Сергій Фурса зауважив, що, на його думку, різні релігійні організації ставляться до вірян, як до "великого ринку". А оскільки в Україні 70% людей вважають себе віруючими і при цьому беруть участь у виборах, на результати яких через них впливають і "люди в рясах", тому "абсолютно ненормально, що більшу частину ринку релігії контролює контора, яку очолює КГБшник, і яка безпосередньо підкоряється Кремлю".

Для священнослужителів Київського патріархату єдина церква – це велика радість. Київський патріархат отримав канонічний статус, що означає, що всі їхні таїнства, всі їхні священнослужителі – законні і благодатні. Тому все залишиться, як було, пояснив Роман Мельниченко. Нічого не треба

переоформлювати, ніяких додаткових процедур. Просто вся структура Київського патріархату стане визнаною православним світом.

Що ж до священнослужителів УПЦ МП, то вони мають або перейти в підпорядкування Православної церкви України, або змінити назви своїх церков на Російську православну церкву. На це їм дається три місяці, в іншому випадку їм анулюють реєстрацію.

РПЦ заявила про повне припинення євхаристійного спілкування з Константинопольським патріархатом. віряни РПЦ не можуть причащатися в храмах Константинопольського патріархату, а священники та ієрархи не зможуть здійснювати спільних богослужінь. Такий крок є найвищою мірою інституційних церковних санкцій.

На рівні держави немає різниці, канонічна церква чи ні, головне – щоб вона була законно зареєстрована: має бути статут релігійної організації, тоді ця організація може діяти. Тому на рівні держави внутрішньоцерковні речі не впливають ні на статут, ні на реєстрацію, ні на майно релігійної організації.

Отже, процедура отримання Україною церковної незалежності загалом офіційно завершена (ще тримають ратифікації документа іншими православними національними церквами). Щоправда, на створення самої церкви на практиці може піти декілька років – переконані релігієзнавці. Адже далі потрібно буде вирішити питання з розподілом майна, та й Росія продовжуватиме встромляти палиці в колеса.

Список використаних джерел

1. Українська церква не отримала томос. Що далі? Від 12.10.2018. URL: https://zaxid.net/shho_take_tomos_dlya_ukrayini_i_yak_vin_zminit_zhittya_ukrayintsiv_n1467482
2. Українська помісна православна церква. Томос. Від 17.08.2018. URL: <http://chas.cv.ua/autor/48210-ukrayinska-pomisna-pravoslavna-tserkva-tomos.html>
3. ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ЦЕРКОВНИЙ СОБОР Від 2006р URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=30050
4. Розвиток української культури та її утиски з боку російського царату. URL: https://pidruchniki.com/84240/istoriya/rozvitok_ukrayinskoyi_kulturi_utiski_boku_rosiyskogo_tsaratu
5. Українська автокефальна православна церква. Від 20.06.2011. URL: https://risu.org.ua/ua/index/reference/major_religions/33294/
7. Спочатку церва, потім томос: як надаватимуть автокефалію українському православію. Від 07.09.2018. URL: <https://www.dw.com/uk/>
8. Надання автокефалії Українській православній церкві. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
9. У Стамбулі почалося засідання Синоду Вселенського патріархату. Від 09.10.2018. URL: https://zaxid.net/tomos_dlya_ukrayini_u_stambuli_pochalosya_zasidannya_sinodu_vselenskogo_patriarhatu_n1467293
10. Томос про автокефалію: що це означає для українців. Від 29.11.2018. URL: https://24tv.ua/avtokefalna_tserkva_v_ukrayini_shho_tse_ta_shho_zminit_avtokefaliya_v_ukrayini_n955311
11. Автокефалія для УПЦ: стало відомо, коли має відбутися об'єднавчий собор. Від 21.10.2018. URL: <https://www.5.ua/suspilstvo/avtokefaliia-dlia-upts-stalo-vidomo-koly-maie-vidbutysia-obiednavchyi-sobor-179721.html>

12. За крок до томосу: як будуватимуть Українську єдину помісну церкву. Від 09.10.2018. URL: https://24tv.ua/za_krok_do_tomosu_yak_buduvatimut_ukrayinsku_yedinu_pomisnu_tserkvu_n1044744.
13. Життя після томосу. Від 11.10.2018. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/zhyttya-pislya-tomosu>.

Блащак А.
*студентка I курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: д.і.н, професор кафедри теорії
та історії держави і права ТНЕУ Грубінко А.В.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Кількість іноземних студентів в Україні постійно зростає. Станом на 1 січня 2018 року ця цифра складала 66 тис. 310 іноземних студентів. Упродовж двох минулих років кількість українських вишів, де навчаються іноземні студенти, зросла з 185 до 240 ВНЗ [1].

Що ж приваблює іноземних студентів в отриманні вищої освіти в Україні? По-перше, це відносно недорого, в порівнянні з одержанням вищої освіти в інших країнах. По-друге, в Україні якісна академічна школа і рівень отриманих знань. По-третє, це впевненість в тому, що ти точно отримаєш диплом, адже в Західній Європі процедура набагато складніша і там диплом одержує далеко не кожен студент. По-четверте, це прекрасна можливість переїхати жити в більш розвинену державу, а це цікавить студентів з нерозвинених країн.

Приблизно 30% іноземних студентів в Україні – це громадяни пострадянських держав. Багато років поспіль Азербайджан посідав перше місце за кількістю громадян, які обрали Україну для здобуття вищої освіти, але у 2017 році лідерство за кількістю громадян перейшло до Індії.

У першу десятку за кількістю іноземних студентів в Україні входять Індія (майже 11 тис. студентів з цієї країни), Азербайджан (7,5 тис.), Марокко (5,8 тис.), Туркменістан (4,5 тис.), Нігерія (3,5 тис.), а також Грузія, Йорданія, Єгипет, Туреччина та Узбекистан.

Щодо найпопулярніших спеціальностей серед іноземних студентів, то 45% їде здобувати вищу освіту за медичними спеціальностями, йдеться про лікувальну справу, стоматологію, медицину та фармацію. Популярними також є менеджмент, право, економіка і будівництво.

Найпопулярнішими за кількістю іноземних студентів є Харківський національний медичний університет (5,5 тис. іноземних студентів) та Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна (4,3 тис.), а також Одеський національний медичний університет, Запорізький державний медичний університет та Національний медичний університет імені Богомольця.

Найбільше іноземних студентів навчається у Харкові – майже 20 тис., у Києві – 14 тис. та Одесі – 7,5 тис.

В Україні іноземці здобувають освіту трьома мовами – українською, англійською та російською. На кожную мову припадає третина студентів, які здобувають вищу освіту в країні [1].